

พัฒนาการของสถาบันฝึกหัดครูและวิชาชีพครูในประเทศไทย

พ.ศ. 2435 - 2475

นายนิพัทธ์ เลิศณรงค์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาสารพัดศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN-974-569-548-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

015937

I 17511410

THE DEVELOPMENT OF TEACHER TRAINING INSTITUTIONS
AND TEACHING PROFESSION IN THAILAND

B.E. 2435 - 2475

Mr.Nipath Lertnarok

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education

Graduate School
Chulalongkorn University

1988

ISBN-974-569-548-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ทัศนภาพของสถาบันฝึกหัดครูและวิชาชีพครูในประเทศไทย
ท.ศ. 2435 - 2475

โดย นายนิพัทธ์ เลิศณรงค์

ภาควิชา สาร์กศึกษา

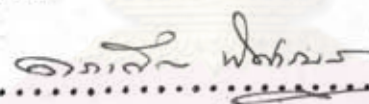
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล

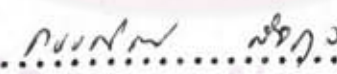

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตศึกษา

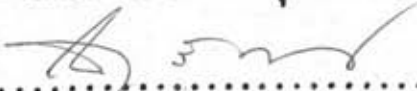

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ คุณกวางเทียน ทิศาลบุตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา กุศลสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัตนะพลเมือง)

พิมพ์โดยสถาบันกัลยาณ์วิทยาลัย ในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

นิพนธ์ เลิศพรพงศ์ : พัฒนาการของสถาบันฝึกหัดครูและวิชาชีพครูในประเทศไทย พ.ศ.2435-2475 (THE DEVELOPMENT OF TEACHER TRAINING INSTITUTIONS AND TEACHING PROFESSION IN THAILAND B.E.2435-2475) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.กรรณิการ์ สัจกุล. 228 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงเหตุผลและความจำเป็น พัฒนาการ ผล ปัญหาและอุปสรรค ของสถาบันฝึกหัดครูและวิชาชีพครูในประเทศไทย พ.ศ.2435-2475

ผลการวิจัยพบว่า ในสมัยโบราณการศึกษาของไทยมักจัดกันตามวัด ครูส่วนใหญ่คือพระสงฆ์ ที่เป็นฆราวาสมีอยู่จำนวนน้อย ซึ่งล้วนมิได้ผ่านการศึกษารอบรู้ความรู้อันวิชาวิชาชีพครูมาทั้งสิ้น เมื่อมีการขยายการศึกษาให้กว้างขวางขึ้น ทั้งปริมาณของโรงเรียนและประเภทของวิชาความรู้ การจะให้ครูที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาสเหล่านี้สอนต่อไปย่อมไม่สะดวกและเหมาะสม ความรู้ความสามารถในการสอนก็อาจจะไม่เป็นไปตามระเบียบวิธีที่ถูกต้อง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดตั้งสถาบันฝึกหัดครูและวิชาชีพครูขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาหาความรู้ด้านวิชาชีพครูขึ้น เป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.2435 และได้รับการพัฒนาให้เจริญขึ้นเป็นลำดับ มีสถาบันฝึกหัดครูเพิ่มขึ้นในส่วนกลางและขยายไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างทั่วถึง หลังจากนั้นสถาบันฝึกหัดครูได้รับการยกฐานะให้สูงขึ้นถึงขั้นอุดมศึกษา โดยได้โอนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในช่วงระยะหนึ่ง ส่วนด้านวิชาชีพครูนั้นก็ได้มีการปรับปรุงทั้งรูปแบบและเนื้อหา ให้มีความชัดเจน เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและเศรษฐกิจของประเทศ ได้ขยายหลักสูตรออกเป็นหลายประเภทและให้มีวุฒิสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาชีพครู โดยจัดให้มีการอบรมความรู้ด้านวิชาชีพครู เพื่อสอบวิชาครูประเภทต่าง ๆ ขึ้น รวมทั้งการคัดเลือกครูส่งไปศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถออกไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ มาโดยตลอด ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม สถาบันฝึกหัดครูและวิชาชีพครู พ.ศ.2435-2475 ต้องประสบปัญหาที่สำคัญหลายประการ เช่น การขาดผู้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานในระยะเริ่มแรก การไม่ได้รับความนิยมนในการเข้าเรียน และการขาดเงินงบประมาณ เป็นต้น แต่ปัญหาเหล่านี้ก็ได้รับการแก้ไขมาโดยตลอด ด้วยวิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามยุคสมัยและประเภทของปัญหา ประเด็นเหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดแนวคิดในการปรับปรุงการฝึกหัดครูให้เจริญก้าวหน้าในยุคต่อมาได้อย่างดี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สาธิตศึกษา
สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
กมลพร ทรัพย์

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

NIPATH LERTNARONK : THE DEVELOPMENT OF TEACHER TRAINING INSTITUTIONS AND TEACHING PROFESSION IN THAILAND B.E. 2435 - 2475. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. KANNIKAR SAJJAKUL, Ed.D. 228 PP.

The purposes of this research were to study the rationale, necessity, development, outcomes, problems, and obstacle of teacher training institutions and teaching profession in Thailand during B.E. 2435 to B.E. 2475.

The research finding showed that in the ancient times education for the Thai people was provided mostly by the monasteries. The ones who taught were largely Buddhist monks and a less number of laymen. These teachers did not have any training in the teaching profession. When education was expanded both in quantity and branches of knowledge, those teachers, therefore, could not performed their roles adequately and appropriately. Their teaching ability and knowledge were not conformed to the educational theories. It became necessary then to establish the first teacher training school and teaching profession in B.E. 2435. This teacher training institution was continually developed. The amount of institution was increased and extended to various regions throughout the country. Teacher preparation in the teacher training school periodically became a part of Chulalongkorn University to upgrade teacher education to the level of higher education. Teaching profession was also improved to satisfy the economic needs of the nation. In terms of curricula, they were divided into several categories, and developed to a higher level. Moreover, to promote teaching profession, teachers were upgraded by in service training in order to take examinations given by the Ministry of Education. Selections of teachers were made to send them to studies in and out of the country. Because of these developments, the nation could acquire knowledgeable and competent teachers to teach in various schools at that time. It was recognized that teacher training was an integral part of the development of the nation.

However, the development of teacher training institutions and teaching profession during B.E. 2435 to B.E. 2475 had to face several significant problems such as lack of knowledgeable and competent personnel in the teacher training institutions and teaching profession, few students were interested to be trained as prospective teachers, and lack of school budget. But these problems were attacked by effective methodologies and techniques as they emerged and were foreseen at different periods of times. Those past experiences have contributed much wisdom in the progress of teacher education in Thailand both quantitatively and qualitatively.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สาระตติศึกษา
สาขาวิชา พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2531

ลายมือชื่อนิติบัตร *WLS Lo'*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *กานิการ์ สัจจกุล*

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นเพราะความบังคาลใจที่ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิด ของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ ลัจกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยตั้งแต่ต้นจนปรากฏผลสำเร็จ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.บัวรุ่ง ปานสุนทร อาจารย์วิทยาลัยครู บ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในการให้คำแนะนำอันมีประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกัน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ต่อท่านอาจารย์ที่ได้กล่าวชื่อนามแล้วนั้น และ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของกองจดหมายเทศุแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ของห้องสมุดคุรุสภา ที่ได้ให้ การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบ ผลสำเร็จ ในที่สุด

นิพัทธ์ เลิศณรงค์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1. ความจำเป็นที่ท้องจัดการศึกษา	1
2. การจัดการศึกษา	7
3. ความจำเป็นที่ท้องมีสถาบันฝึกหัดครูและวิชาชีพครู	13
วัตถุประสงค์ในการค้นคว้าและวิจัย	22
ขอบเขตของการค้นคว้าและวิจัย	22
คำจำกัดความในการค้นคว้าและวิจัย	22
วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย	24
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการค้นคว้าและวิจัย	25
2. อาชีพครูก่อนมีสถาบันฝึกหัดครูและวิชาชีพครู	26
ความเป็นมาของครูไทยในทอนตัน	26
ก. ครูสมัยการศึกษาแบบโบราณ(พ.ศ.1781 - 2414)	26
พุทธศาสนากับการศึกษาแบบโบราณ	27
สภาพการศึกษาในวัด	32
สถานภาพของครู	37
บทบาทของครู	40
ข. ครูสมัยการศึกษาแบบปัจจุบัน(พ.ศ.2414 - 2435)	44
สถานภาพของครู	45
บทบาทของครู	47

ความจำเป็นที่ท้องถิ่นมีสถาบันฝึกหัดครูและวิชาชีพครู	51
3. พัฒนาการของสถาบันฝึกหัดครูในประเทศไทย พ.ศ.2435 - 2475 ..	53
โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ที่โรงเรียนเลี้ยงเด็ก	53
โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เทพศิรินทร์	60
โรงเรียนฝึกหัดครูตั้งตระวันตก	67
โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ตั้งตระวันตก	70
โรงเรียนฝึกหัดครูเบญจมาภราชาลัย	75
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	79
โรงเรียนฝึกหัดครูวัชรบุรี	91
โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมสวนกุหลาบ	95
โรงเรียนฝึกหัดครูมณฑลต่าง ๆ	96
โรงเรียนฝึกหัดครูกสิกรรม	101
โรงเรียนฝึกหัดครูสงฆ์	114
สมาคมอาจารย์สมาคม	119
4. พัฒนาการของวิชาชีพครูในประเทศไทย พ.ศ.2435 - 2475	131
การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาชีพครู พ.ศ.2435 -2475	142
การอบรมและสอบวิชาครูประเภทต่าง ๆ	142
การส่งครูศึกษาค้นคว้าภายในประเทศ	152
การส่งครูไปศึกษาค้นคว้าต่างประเทศ	154
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ	159
สรุปผลการวิจัย	159
อภิปราย	163
ข้อเสนอแนะ	166

บทที่	หน้า
เอกสารอ้างอิง	167
ภาคผนวก	180
ภาคผนวก ก	181
ภาคผนวก ข	216
ประวัติผู้เขียน	228

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย